

Drucksachen

H^r Ehrenwürden
David Kaufman

Honorable
Professor

Budapest

Hungary

Addressed with 20.

B
490.

B
5

ס פ ד

מלחמת החכמה

עם הסכלות.

ונוסף עליו מאמר ע"ד רעיון ישוב א"י והתיסדות
בתי מלאכה ובתי תמחוי (פאלקסקיבן) לבני
ב נ ל י צ י ה.

מ א ת

שלמה בלאטויר מוהר"ר נחמן צוויבעל
יליד זבאראש חונה פה ק"ק טארנאפאל בגליציה.

Selbstverlag des Verfassers :
Salomon Zwiebel
in Tarnopol, Oester.-Galizien.

השגת גבול בחרם המור לכם אודיע,
גם מלכותא דארעא כמלכותא דרקיע.

Nachdruck verboten.

דראהאכיטש, תרנ"ה.
בהוצאות המחבר. — בדפוס א. ה. זופניק.

Druck von A. H. Župnik in Drohobycz 1895.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 490.

אל הקוראים.

יש אתי בכתיב "ט"ו קאפיטעל מספר "א יוב" בדרך
שיר, וספר אחד בשפת אשכנז נקוב בשם: "פילאזאפישע
אונד וויססענשאפטליכע אנטווארטען איבער פערשיעדענע
אריענטאלישערעליגיאזע פראגען" וניא אויך "מאראלישע לעהרען
דעם תלמודים" אונד איבער ~~אויך~~ "בלוטבעשול-
דיגונג", אין 12 העפטען.

מי החפץ בספרים האלה יואל נא לחתום עליהם, למען
אוכל להוציאם לאור.

המחבר.

בעזה"ש

ל כ ב ו ד

ארבעה צנתרות הזהב אשר בהם ישראל ותפאר ה'ה השר
אדוננו ומושיענו נזר תפארתנו תהלתו מלאה קצוי ארץ
מצפון ומים יגידו תפארתו גבר הוקם על יקר מפנינים
ערכו המהולל כפי כל הצב"י ישראל הבראון מזה"ר

משה בן יוסף לבית הירש

עם רעיתו הכבודה הבאראנעסע קלארא תחיה
הי"ו בכט"ם וינוכו כשיבה טובה דשנים ורעננים ויאחיבו
ימים בטוב שמחות עד עולם.

ולכבוד השר הנזיר האדון הבאראן

עדמונד פאן ראטהשילד

מפאריו, יאריך ה' ימיו ושנותיו בנעימים למען יוכל לפעול
עוד שנים רבות גדולות ונצורות אשר להן נוצר.

ולכבוד השר הגדול מאחיו מושיע ורב פודה ומציל הוד
והדר פעלו פותח יד ומשביע לנדכאי רוח רצון

הצדיק וירא אלהים מזה"ר

רבי בנימין זאב הי"ו

המכונה וויל העלם קארל באראן פאן ראטהשילד
תחניתו כבוד בעיר פראנקפורט על המאין ולכבוד חברתו
אשת החן ורבת הפעלים כאם רחמניה לעניים ואכזרנים שרת

מאטהילדע באראנין פאן ראטהשילד

תחיה בכט"ם. יהי שלום בחילם ושלוה בארמנותם ויאריכו
ימים בטוב שמחות עם כל ב"ב עד עולם.

ולכבוד האציל הנכבד אשר נודע לנו לאיש טוב ומרבה
להטיב, אוהב עמו ושפתו האדון
דוד ריטטער פֿאן גוטמאנן מוויען
ראשלהקוראטוריום אשר להבר-און הצבי ישראל, נרו יורה
עד בלי ירה, עם לב שמח.

מחברתי זאת לכבודכם אקדישה
ובמזכרת קודש ביראת הכבוד לכם אנישה.

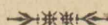
המחבר

שלמה צוויבעל יליד זכאראש

חונה פה ק"ק טארנאפאל בגליציה.

פתח דבר.

הנה טבלתי את עמי ביערת רבש המליצה, להביע תודה להנדיבים השלמים והנאורים הנוכרים בסוף ספרי, אשר תמכוני כדי שאוכל להוציא לאור ספרי זה, כלם יעמדו על הברכה. בין המעשים הטובים והמדות הטובות והישרות אשר במו תתהלל הבת יהודה, היא החמלה, נחלתנו מאבות לבנים; אוהבינו יענו יחדו ועידון ויגידון צדקת פורון בישראל, בכל עת וזמן; אויבינו גם המה כחד לא יוכלו, ויעידו כי איש איש מבני ישראל עת צדק יקראוהו לרגלו ירים את תרומתו בלב שמת, איש כמתנת ידו כברכת ד' עליו. לאנשים כאלה נאווה תהלה. צר לי מאד כי כל לשון רזה היא ודלה להביע בה רגשות תודה נשגבה לאנשים הנוכרים בסוף ספרי. הבו לי בני אלים, הבו לי אמרות טהורות, הבו לי שפה חדשה ודברים חדשים, הא לכם לבני לערבון, הבו לי מלים נשגבות להריק רגשות תודתי להם. שוכן מרומים ישלם גמולם הלף עבודתם, ופועל ידם ירצה, יהי נעם ה' עליהם, אנשי חסד דורשי צדקה, ובגלל הדבר הזה יברך ה' אותם כי יגדלו וירבו ויזכו לראות בניהם כשתילי זיתים סביב לשלחנם, בהם יברך ישראל ויאשרו בכל טוב סלה! אנא ה'! השקיפה ממעון קדשך ופקוד מטעי הצדקה האלה יפרחו ויציצו ויעשו פרי תנובה. —

הנה ערכתי מחזה מול מחזה, זו לעומת זו, החכמה לעומת אולת, מלחמה להחכמה בהסכלות — בראש מרומים הראשונה תקרא, הוכח תוכיח באמרת ה' טהורה: „מדוע על הפתחים יסובבו כל זכני ערך, והכסיל והבער מורה הדרך, נבזים ונקלים בדרכם צלחו, ונכוני לבב עד לעפר שתו. מדוע החוסים בצלי ישישו כי ימצאו קבר, ובצל הכסף חונים, למו עליות מרווחים ובית-חבר? לכו אכלו בלחמי ושתו מים מבורי באו הנה ותתענגו מזיו אורי, ותראו ותוכחו כי אתי ברכה!

את אמריה החכמה השמיעה ככה, וברוב לקחה הטתה את
 נבוני עם, ויראו את טוב טעמה ויאחזו בה ולא ירפוה, בזר
 הנצחון יצאה החכמה ועטרת על ראשה, והסכלות שחה לעפר
 נפשה. זאת מנמתי במחברתי זאת אשר אנכי נותן לפני הקוראים.
 אם בקולי תשמע, קורא אהובי, קום רכב על במתי החכמה,
 בספרי ראשי אלפי יהודה וישראל, גזברי המדעים המבקרים
 המהוללים, החוקרים המפורסמים, פארי עמינו; מהם גאונים
 מובהקים, ומהם חכמים גדולים ונבונים, איש איש לפי מהללו
 — הלא המה: בעל הערוך, הר"י מודינא, מאור עינים, יוחסין,
 בעל תוי"ט, יד מלאכי, פחד יצחק, יעב"ץ, רמח"ל, סדר הדורות,
 חיד"א, רא"ז מרגליות — הרמב"ן, וויזל, גבעת המורה, רנ"ק,
 יש"ר, רצ"ה חיות, קונין, אחים באנדי, צונץ, שד"ל, פיליפזאהן,
 יעלוינעק, יאסט, גרעטץ, ר"מ זקש, פראנקעל, ר"ש זקש,
 מה"ל, שטערן, גייגער, פירסט, בעהמער, ברעכר, שטיינשניידער,
 בעער, קאסעל, דוקעש, סלאנימסקי, לעף, וויענער, לאנדסהוט,
 צעדנער, אייכענבוים, אדם הכהן ובנו, עדעלמאן, שלמה רובין
 ודומיהם אשר הפליאו לעשות טוב בישרון להרחיב שדה
 החכמה בישראל. שים לדרכי התבונה פעמיך וענני הסכלות
 זרה הלאה כאשר עשיתי, אך הסר מכשול משביליך, סקל
 מאבן המסירה לבל תכשף באבני נגף חלילה כי התחתים
 בדרך ההולך קדמת החכמה ואצלה עלי שערי קרת תשכון
 ערמה ורק שומר נפשו ינצל מהמה, ונפשו תתרומם ותתנשא
 שמימה. — בימי חרפי בלמדי בס' קהלת ביארתי דברי
 הכתוב, "וראיתי אני שיש יתרון להחכמה מן הסכלות כיתרון
 האור מן החשך". ונתקשתי להבין את דקדוק הלשון מה היה
 לאביר הנבונים לשום הפלגת המדע מהסכלות כמו האור מן
 החשך, ולא הביא הפלגה אחרת כמו כגובה השמים מן הארץ
 וכדומה? ואמרתי בשוב הענין, יען כי הם שני דברים דומים
 אשר לא יתקבצו הפכיהם בנושא להיות אחווים ודבוקים יחד,
 זהו, להיות דבר מוסכם הוא מחכמי המחקר, כי הסכלות
 הוא העדר המדע, והחשך הוא העדר האור. ושם אתנו נער
 איש הרוח מהמתחסדים, ובקש מאתי לבאר הדבר באר היטב
 ואמרתי בבאור כי הנה באמת אם היה הסכלות שרש וקנין

באיש איך היה מתהפך הסכל ליודע והיה מהמחויב להיות חכם וכסיל בנושא א' והוא מהנמנע. וכן החשך העדר האור, אם היה לפנינו בית אפל או בנין במעבה האדמה, אשר חשך בעריפיה, וכאשר יובא נר דלוק יוסר החשך ואיננו כי לקח אותו האור לרשת את משכנו, ואם היה החשך דבר שרשי היה מהמחויב להיות אור וחשך שניהם כאחד והוא ג"כ מהנמנע זאת הקרנוה כן הוא, כי הסכלות והחשך הם דברים דומים ואינם נכראים כ"א העדרים, והנה איש הנ"ל טען נגדי מה"כ יוצר אור ובורא חשך, כי החשך הוא מהדברים הנכראים וגם מהמאמר כי מכרזים על האדם קודם יצירתו אם יהיה חכם או טפש — רצה להוכיח כי הטפשות הוא דבר בפני עצמו, ואמרת, לא כן דברת כי ההעדר הוא מההתחלות וכן אמרו בעלי המחקר כי התחלות הנמצאות שלשה, החומר והצורה וההעדר, ופי' העדר החמר מהצורה וכאשר הגיעה הצורה יסור ההעדר, (עי' בזה בהמורה ח"א פי"ד, גם עיי' על פסוק יוצר אור ובורא חשך באוצה"ש לבן זאב במלת אור.) וכמו כן עיר פרא אדם יולד ובלמוד המושכלות ישוב יודע ויוסר הסכלות. ולא אבה האיש שמוע ויואל לסתור דברי בגלותו פנים שלא כהלכה כי הסכלות הוא שרש נמצא אף בהחכם, ולא עוד אלא כי הוא ממש מהמעלות ע"ד מאמר התלמוד מוטב שיהיה שוטה כל ימיו — ויוסף שאת משלו, שמע נא דברי אתה בין החכמים נמנית, ואנכי גם רבים אשר אתי מהבוערים ההמונים יחד למשפט נקרבה, נראה מעמדך ומעמדנו, כי הנה בתינו מלאים כל טוב, בתי מדות ועליות מרוחים, ולך נעדר אף עלית קיר קמנה. אנחנו שרי האלפים והמאות ואתה באת להשתחות לאגורת כסף לבקש מאתנו הסכלים לספתך אל אחת הכהנות, אנחנו לקחנו לנו קרנים לנגח ימה וצפונה ממוצא וממערב במסתר וקנין ורעיוניך ישוטטו בספר כל היום, הלא טוב לך עשר ידות אם גורלך הפלת בתוכנו. כל דבריו היו לנגדי, להביל החכמה ודורשיה ולהפליג בשבחה הסכלות, עדי נאלמתי דומיה להשיב על דבריו. אך אמרתי אל לבי מה נמרצו דברי החכם הר"י הלוי המפרש לסי' רוח הן פ"ג בד"ה בהמה בצורת אדם, לא העתקתי

דבריו כי רבים הטה יעו"ש ובסוף מליצותיו סיים מאמרם ז"ל
נוהא דתורא הן הן, פי"א פגע כך מנוול זה שור המזיק
בצורת אדם על כל אמרותיו תאמר הן הן, ותנצל מנגיחותיו,
ומה מתקו דברי החכם: לך מנגד לאיש כסיל, באזני כסיל
אל תדבר.

המחבר.

מחלקה ראשונה.

(חכמה ותבונה יושבות בבית חומר קיר נטוי ותחזקנה אותו
בעמודי עץ לבד יהי למעיו מפלה, והבל דורך על מפתן ביתך.)

ה ב ל :

א.

מאז ברא ה' ארץ ושמים.
באף כל היקום נפח נשמת חיים.
חק צוה ליצור כפיו.
לא לתהו בראתי תבל.
את כל עשתה ידי לא להבל.
לא לאפע נתתי לאדם נשמה באפיו.

ב.

רק למען יראה זרע יאריך ימים.
להקים תולדות למען ינון שמו לעולמים.
אף אם יגוע אדם יעלה עליו הקרקץ.
זכרו לא יאבד מני חלד.
שם על פני חוקי בנים אשר ילד.
המה יתנו עדיהם ולא יכחד מן הארץ.

ג. לזאת חכמה שמעי לעצתי, הנה ראיתי בנך בן דעת.
הלוך ילך וגדל, כיונך בארץ ציה ישנשג, משכמו ומעלה.
גבה מכל בחורי חמד אף שערות שפמו החלו כעת לצמוח.
ד. ואת ידעת כי לזרא בעיני בנות החן איש אשר זקנו יורד
על פי מדותיו, צא צא יאמרו לו ולא ישאו עליו עין, אף אם
מלא ביתו כסף וזהב וסגלות מלכים. ה. ואנכי ידעתי את
מצבך כי ברע הוא וצרורך נקוב; לכל עלם יתנו נדה ואת
נתון לא תתן, כי אין לך וכיסך ריק, לזאת אחוך שמעי לי.
ו. הנה ראיתי בת לאולת, מה שמה כי תדע? הלא סכלות
שמה נודע, אותה הוכיח ה' לבנך, מאז טרם נולד לך. ז. הן
אולת כעת על גפי מרומי קרת, ויחילו דרכיה בכל עת, אל
כל אשר תפנה תצליח. ח. ונפשך יודעת מאד כי הכסף יענה
את הכל, לו עתה העז והממשלה, הוא המנשא לכל שפלים
להושיבם עם מרום עם הארץ; על כל מום על כל נגע גם
על בוז משפחות הוא יכסה באברתו הנחפה בירקרק חרוץ.
ט. ויתרון החכמה מן הסכלות הלא אין כסף ואין לחם, נתנה
אולת במרומים, עד כי אויביה המה כעת מבקשי שלומה.
י. יען ראו כי אולת ידם, ומשענתם עליך עד כה, היתה
משענת קנה רצון, ואלה אשר בצל החכמה ישכנו, בצל
הכסף לא יתלוננו, לכן בגדו כך בגד, אף שכחוך לנצח.
יא. ואולת נתנה בקולה מי פתי יסור הנה ויאכל בלחמי לחם
אבירים, יבלה בטוב ימיו, ולא ידע רוגז, יתענג על רוב טובה
ולא יראה ברע. יב. תוסיף פתיות, תוסיף שמחות, תוסיף
סכלות, לא תדע אנחות, בצל האולת, תשב שאנן, כבצל עץ
רענן.

מחזה שניה.

החכמה פתחה פיה בלשון למודים ותען ותאמר:

א.

הן אמנם פתיות נתנה משטרה עלי תכל,
ובני חלוף הלוך ילכו אחרי ההבל,
יען נסכה עליהם רוח אולת,
ובעצמת ידה משכה אכירים בכחה,
פרשה רשת על כל הולך נכוחה,
מבלי דעת כי היא באין תועלת.

ב.

אך לא לארך ימים תמשול ממשלת,
כל עונכיה ימאסו בה באבוד תוחלת —
אכן אנכי עומד תמיד בפרץ,
על ימין אוהבי הנני לעזר,
על ראשם אנכי כנזר,
אף ה' יסד עמדי ארץ.

ג. ידעתי כי פתיות תרבה כבוד ביתה בכסף וזהב וכל
אבן יקרה, שלום לה מסביב ושלות השקמ, אך לא בחכמה
ודעת עשתה לה כל העשר הזה, ראה נא הנה זה מקרוב
אשר קבצה על יד כסף תועפות ולפני זה לא פתחה בשער
פיה אף לא ידעה לדבר קן, וכעת השיאה ודון לבה לאמר
תני כנד לבתי, הן רוח עועים יצוק בה, ואיך אתן את בני
האהוב לפני בני עולה בידי לא יוכל קום, האם לפסל הכסף
אסגוד, לאליל זהב אשר כל רוח-דעת ותכונה אין בו אקריב

בני יחיד? ה. הן מעדי לא קנאתי בהוללים, אשר הזמן הפיל
חבלם כנעמים וישא פניו אליהם להעניקם מטובו והאציל
מברכתו להם; הן זאת חקרת ומצאתי כי מקרי הזמן בוגדים
המה, אין אמון בם, רק רצוא ושוב מתהפך גלגל העת, היום
ירים מאשפתות איש מך הערך, יושיבתו עם נדיבים, ולמחר
יתקצף יסוב ממני, לא ימצא הן בעיניו, ישלחהו מעל פניו
ויפנה ערף לו ולעפר ארץ יורידהו. ה. הן שקר נחלו כימינם
ודרך כסל לאלה, אשר יחשבו בלבם, כי לרגלי החכמה
והתבונה יסבו עוני ופגע וכי החכמה וההצלחה צוררות אשה
אל אחותה, לא תשאנה יחד רק בקום האחת תפול השנית
לארץ. ו. הן זאת נודעת מני אז, כי הדעת והתבונה המה
לגבר כחלי כתם וכעטרת סביב לראשו בעת ההצלחה, ובעת
צר ומצוק כצנה וסוחרה לכל יגוע ברעב, ז. ועוד לא ראיתי
חכם משולח ונעזב, נודד ללחם איה, כאשר עיני ראו אלה
הבוערים בעם עת הזמן יפנה להם ערף, אין עזרתה למו,
רובצים תחת נטל כובד מקרי הזמן אשר נטל עליהם
עמוסים בסבל משא לעיפה כשור לעול וכחמור למשא.
ח. זה גורל אויל ונחלת הרחוקים מחכמה! בלא סדרים
תעשה אולת, והחכמה תפלוס דרכה במשקולת — לכן שעי
ממני הפעם, לבל אך בזעם.

מחלקה שניה.

(פתיות, ואולת, וישובות בארמון נחמד בנוי לתלפיות ועלויות מרוחות משוחות בששר, החלונות פתוחים אל גן נחמד. הדלת תסוב על צירה והבל בא הביתה, וציד בפיו להכות בלשונו, לשון שקר, חרם חכמה ובינה.)

א. חמסי על החכמים בעיניהם, כל היום ילכו בנקיון שנים, כחסר וככפף, בביתם אין כל כי אם גויתם, ערומים בלי לבוש כביום גיחם מבטן, יען בהחכמה לא ימצאו חית ידם. ב. ובלבכם יחשבו כי להם נתנה ארץ לגדור גדר ולעמוד בפרץ ורק למענם נבראה תבל ומלואה. על עשירי עם ימלאו שחוק פיהם, כאין וכאפס נחשבו בעיניהם ורק המה לברם מבחרי הברואה. ג. הבל: הן תחתי ארגו ורטט יאחזני עת אזכרה מה דברה עליך חכמה. ד. פתיות: אנא הודיעני מה דברה ואנכי אריב את ריבי, אקח נקם מנבוני עם, אכה אותם בחרי אף. ה. הבל: הט אוניך ושמע נצורות, אשר זה כביר בלבי צרורות, אנכי אמרתי בלבי, אבליגה עלי כעסי, ודברי קלון כמתלהמים אשר שמעה אוני, תהיה בטני קבר למו. ו. אכן כאד העצור בכטן האדמה, יסתער בקרבה כסער מתחולל, חיל תחיל תבל ויושביה, ההרים ירקדו כבני צאן, יהפוך משרש גבעות, עדי יפתח לועו ויקיא חצי אש אבני ברד ואלגביש, רק אז ישוב לדממה. ז. בן גם אנכי מעת מלים מלאתי, תתרוצצנה בקרב לבי, תרתחנה המון מעי כמרחקה, ורוחי יציקני להוציאן, אתאפק לא אוכל, אמרתי אדברה וירווח לי. ח. הן ראיתי בתך סכלות כי הגיעה עתה לתת אותה לאיש, ועיני ראו בן דעת להחכמה עלם משכיל, בן מכין; אמרתי אנלה אונה כי יש את נפשך להתחתן בה ואקשר במעדנות בתך לבנה. ט. כי באמנה לא

נכחד כי מה טוב ומה נעים שבת החכמה עם ההצלחה, אם
תלכנה שלובי-זרוע, תתלכדנה ולא תתפרדנה, ואשר תהרום
האחת בשגנה תשלח השנית ידה לחזקהו לכל יטה לארץ
והחכמה להצלחה כשהם יקר הערך המשובץ בעטרת פז
המתנוסס בהדרו, אשר ירומם וינשא ערך הנור שמעתים,
תשואות חן חן לו, יא, אכן לשוא שחתי דברי הנעימים לתאר
בשרד לשוני כבוד ביתך ולהלל בתך הנאהבה, החכמה
נמלאה כעס וחמה על אשר הרהבתי עוז בנפשי להשפילה
לפני כבודך, יב, ובנובה אפה אמרה אף אם תתן לי פתיוז
בסף וזהב למכביר ותרכה עלי מזהר ומתן אין נפשי
להתחתן בה, שפכה עליך בזעם לשונה חרפות ונאצות כאמרה:
בתה לא אקה אף אם תלכישנה מחלצות.

מחלקה שלישית.

(חכמה ובינה הולכות אחוותיד לשוב בגן שתול בנוה, תפושות ברוב שרעפיהן מתבוננות בפלאי הברואה כי רבים הם.)

א. מעטה ארגמן לבשו שחקים, הנטוים כדוק על הרים ועמקים, במעגלה תסוב סביב השמש, מפניה ינוסו חשך ואמש.
ב. מחביון עווה תשלח קרנים, קוי אור יקר תבריק לעינים, רוח צח יפוח מסביב, האח! הגיע עת האביב, ג. מלהט קרני השמש סוכבת כתקופתה, ערמות השלג נמסו, אין נסתר מחמתה, המון מים רבים יולו מההרים, מים קרים צהים, מהם ישקו העדרים, ד. האכר כחריצות כפיו ישדר אדמתו, יפלה יבקע בארץ אחוותו, יורע לצדקה כל זרע למינהו, וגשם נדבות ירוה תלמהו, ה. מעטה דשא תלבש תכל, תעדה עדיה ותסיר שמלת אבל, גלמים מתים משנתם יקיצו, ומטל אורות עשב השדה יציצו, ו. על כר נרחב נאות עשב, שם ירעה עגל שור וכשב, בעוז ואיל ירקדון בהרים, לקראת האביב ישמחו הכרים, ז. עלי גבעה קטנה עמופת דשאים, הרועה יושב ומלקט דודאים; בתי נפשו נמלאו שמחה ומרגוע, נעימות ורנן לא תשבע און משמוע, ח. שם לרגלי הגבעה עצים רעננים, כל עלה נודף שקטים ושננים; כל צפור כל כנף, תעופנה מענף אל ענף, ט. שם לעומת הרועה בראש צמרת, תקונן כנף רעננים, בינות לבדים מנתרת, תאזין ותקשיב נעימות רנתו, ובהוד קולה תענה לעומתו, י. כל שושן נחמד למראה עינים, כל פרח נעים תחת השמים, יקטוף הרועה בידו ויעשה מקלעת, בחכמה בתבונה בהשכל ובדעת, יא. לרעיתו הנאהבה יביאה תשורה, למענה הכינה יסדה גם חקרה, עבותות אהבתם כל ינתקו לנצה, לעולם לא יזח כציץ על מצח, יב. פה נחל עדנים שומף בנחת, לא

ירתיח גליו לשומם כמרקחת, עינו כעין הכדולה וכמראה
הקשת, בו ישרצו בעלי סנפיר וקשקשת. יג. ילפת ארחות
דרכו בין שדות וכרמים, והדיגים על שפתו ישטחו חרמים;
בין הציר וגומא יקרא הצפרדע, בקול מזור יפצה, תבחל
נפש השומע. יד. מה יפו אלה מעשה צעצועים, פה כגן עדן
בהדר נטועים, הן כל אלה יד אמן עשתה, והשמש בהדרה
עליהם נגלתה. טו. כל ראשי כשמים עם נטעי נעמנים, שושני
חמד עם פרחי עדנים, יתנו לכל עובר ריח ניחה, אנוש יריח
אותם יחליף כח. טז. שור נא פה נצב הגפן, אישכלותיו נופת
ועסים יטיפון, אלה הבשילו אישכלותיהם, ואלה עודם בוסר
גומל הנם. יז. יען השמש לא שלחה רשפיה, להפוך לשדם
ולבכר ענביה, הן כל זאת יד השמש פועלת, על כל עץ כל
פרח היא מושלת. יח. פה הבצלת סוגרת ומסוגרת, שחה
ראשה לארץ קודרת; פתאום השמש פתחה עיניה, והחבצלת
קמה ופתחה עליה. יט. לא אקה פו וכתם אופיר, תחת
נעימות הטבע כפר; כל מחמדי הכרואה וצאצאיה, נכראו
לענג ההולכים עליה. כ. אעובה המון קריה יון טיט ורפש,
פה אשאף רוח צח משיב נפש; פה אשב כדד אין אח ורע,
אתבונן אשתונן פלאי תמים דע. כא. פה אכליגה עלי עצבי
ויגוני, אישכחה מרי שיחי מפריעי ששוני; נאות שדה אלה
וזמרת הצפרים, ינחמוני מיגוני ונפשי עוף תרים!

ב י נ ה : א. מה נעמה הטבע ומה נהדרה, עת תפרוש
מוטות כנפיה כליל תפארה, קרנים מידה בכל מושלת, בתבל
ומלואה היא פועלת. ב. תעטוף עמקים בר זרע לזורע, תדשא
נאות דשא בר ישתרע; תלביש מחלצות על עצי היער, תשלח
שרשיהם לא יוראו מסער. ג. תשפוך רוח חן על השושנה,
תחלק שלל צבעים לפרחי הגנה, תרוק ברכתה על כרואי החלה,
על נער וזקן שב וילד. ד. נפלאים מעשיה מדעת אנוש נשגבו

איך קץ למעלליה ירבו כמו רבו; אל האחד תיטיב פניה.
ואל השני תשלח מכותיה. ה. פה כברת ארץ שמה לשממה.
תכה שאיה בתגרת נקמה; ושם נן שתול פאר ויופי תענדהו.
שם עלים לתרופה ולמאכל פריהו. ו. גם על גוי ועל עם
יחד. המשל עמה ופחד. את האחד על מרומי קרת תושיבהו.
והשני לעפר ארץ תשפילהו.

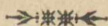
ח כ מ ה : א. אך זאת פליאה דעת ממני. נשגבה לא
אוכל אחקרנה; מדוע דרך כסילים צלחה. יתענגו על טוב
ונפשם שמחה? ב. אותם רק אותם תנכיה לשבת. תרוממם
ולא ידעו עצבת. עצבת לא ידעו עודם בחיים. תשביעם רצון
מברכות שמים. ג. ואנשי לכב לא יראו בטובה. נגשים ונענים
עד זקנה ושיבה. אך שמריה ימצו ישתו עם הקבעת. רק
אנשי שם נבוני דעת.

ב י נ ה : על דבר זה כביר התחקיתי. אכן שרש דבר
עוד לא מצאתי. מדוע חכמים לא ימצאו חית ידם. שאול
שאל אף הענו מכל אדם. —

רעיון ישוב א"י

דהתיסדות בתי מלאכה ובתי תמחוי (פאלקסקיכען) בגליציה!

רעיון ישוב ארץ אבותינו, הרעיון הנשגב אשר בו תלויה כל טובת הלאום, תעודתו ויעודו, מרחף עוד בין השמים ובין הארץ ולא ימצא גואלים רבים. הנה אמנם לא נכחד כי יש חברות המתעסקות בהענין היקר הזה ומתאמצות בכל עזן להגיע למטרתן, אך כל אלה עשו אך מעט מזעיר. בטרם כל עלינו לטעת בלבנות החברים (מיטגליעדער) רוח אהבת עמם ושפתם ולהבינם בינה בדברי ימי הלאום אשר מחלציו יצאו, רק אחדות גמורה, אהבה עצומה לעמנו, השקפה ישרה בתולדתנו, רק אלה דרושים לנו. יעזבו נא בני עמנו דברי ריבות בשעריהם, "אי־אחדות", "אי־סדרים" אלה הם המכות אשר הכו את בית ישראל חרם! ישליך כל איש אלילי כספו וזהבו, וישים אל לבו כי יש ענג יותר גדול מלעשות עשר וחיוו יהיו תלואים לו מנגד. ע"כ מי בכס אשר אהבת עמו נוגעת עד לבבו עליו להשתדל מקודם לשרש אחרי העוני השורר בקרבנו מבית, לתקן וליסד בתי מלאכה בעד עניי עמנו. שמעו נא אלי אחי ועמי, וישמע אליכם אלהים, עליכם התפצים בטובת אחיכם, עורו נא, התעוררו נא, אל תתעצלו ואל תתרפו כי לא עת חבוק ידים ושבת בעצלתים העת הזאת, קומו התאחדו כתורני כנאור, כחכם כהדיוט. אחינו העניים והאכיונים אשר מתגרת יד הזמן ירד מצבם מטה מטה

ואשר מסוה הבושה על פניהם לפשוט יד לנדבה, רבבות עניים ואביונים כאלה צפויים כעת לרעב וכפן בארץ הזאת ואתם מחשים ומתעלמים מבשרכם! על ראשיהקהלות בגליציה וגם רבניהן מאשריהן ומדריכהן, על כל אנשי ישראל בלי הבדל ופדות בין מפלגה ומפלגה החובה מוטלת איפא לדאוג לטובת עניי ישראל בתקנות טובות, להכין להם בתי מקלט ובתי מלאכה, לכונן סדרים ומשטרים ישרים בבתי החסד והצדקה אשר לנו ובטרם כל ליסד בכל בכל עיר ועיר בית תמחוי אשר ימציא להעני לחם חקו במחיר מצער (או גם חנם אין כסף בזמן מגבל עד השיגו איזה עבודה). ליסוד בית מאכל כזה בכל עיר ועיר איננו דרוש כסף רב, ורק הרצון יחסר לנו: להמתיק סוד, לאזן ולחקר ולהשתתף בפרוטותינו במעשה הצדקה הזאת. התעוררו נא אנשי גליציה ומהרו למנות החסרון בית מאכל להמון עניי ישראל, חוסו, חמולו על ענייכם ואביוניכם הרעבים אשר קול צעקתם יפלח כליות לבבנו. קראו עצרה ותקנו תקנות ליסוד הבית הזה וברכות העניים על ראשכם תחולנה. מי יתן ותשימו לב לעצתי זאת אשר הובאת לכם בכונה רצויה ומשובחת והביאו אותה בכור בחינתכם והיה אם תרצה לפניכם ישמח לבי גם אני כירק טובת ותועלת עמי חפצי ומגמתי, והיה אם אחשה, אתאפק מאיזה פניה ואעשה שקר בנפשי ותטאתי לאמת, להכמה ולעמי כל הימים. לביבוער מאהבת האמת ורוחי הומיה אך טוב לישראל כי האמת והחכמה כיכין ובעזו המה לי, ואהבת האומה חיי רוחי ונשמת, נר לרגלי ואור לנתיבתי עד עולם סלה. התאחדות הכחות, השתדלות נמרצה, האהבה לדתנו, לשפתנו ולארץ מולדת אבותינו, וגמילת חסדים היא מעשה הצדקה והחסד בין איש לרעהו, הם המה האמצעים המובילים אותנו לאשרנו הנצחי, אשרנו האמתי, ואז רוח והצלח יעמוד ליהודים. והנה היהודי הנאמן לדתו ולעמו, ואשר זכרונות אבותיו יקרים לו, ישא את נפשו כל הימים רק אל אדמת אה"ק, אותה יעבוד בנפש חפצה ולא יפחד מפני כל המכשולים העומדים על דרכו כי מלבד אשר האדמה בא"י פוריה מאד, הנה הרעיון היקר כי עובד הוא אדמתו, אדמת אבותיו, ינעים לו את עבודתו.

מי יתן וישים לזה לב הבארון הירש, הצבי ישראל הירוע, אשר ימטיר גשם נדבותיו על גוי ואדם יחד, ויוכה לדעת כי היהודי מסגל אל עבודת האדמה יותר מכל בן עם אחר ורק אדמתו תחסר לו לעת כזאת כל השאלה בדבר „שוב ארץ ישראל“ היא רק „שאלת הלחם“ וכל השתדלותנו ליסד קולוניות בארץ אבותינו, היא רק להושיע לבני עמנו האובדים והנדחים לבל ימוגו בזעפות רעב, גם להרגיל רבים מבני ישראל לעבודת האדמה, אם תצא השתדלות עם בני ישראל האוהבים שערי ציון לפעולתה, ואך לאט לאט תוכל לבוא תשועת ישראל. יכוננו ראשי עמנו הן בחו"ל והן בא"י בתי חרושת המעשה, בתי ספר לכורמים וליוגבים, אשר בהם ילמדו בני ישראל ארחות חיים וגם שפת עבר ודברי ימינו והמורים יפיתו רוח לאומי בקרבם, נורם דעת דרכי החיים ודרכי בני ישראל, נלמדם עבודה ומלאכה וחרשת המעשה ואז ירבה מספר הלוחמים בעד תופש לאומנו ויהודה תושע וישראל ישכון לבטח סלה. לרגלי השאלה הזאת אשר התעוררה ברב כח בין כל עמי אירופא מחויבים גם אנחנו להתחוק בעד לאמותנו ועמנו, וגם עליכם גדולי ישראל, אנשי אמת, עליכם אשר כבוד איש בכלל וכבוד עמנו בפרט, יקר בעיניכם, עליכם החובה והמצוה להקדיש עתותיכם ורגשותיכם בעד עמכם האמלל השקוע ביון עבודת, עלינו לצאת לעזרה לפליטי ישראל אשר ברחו מרוסיא מפני חמת המציק, עלינו ליסד חברות בכל עיר ועיר להושיע להם בצרתם, להמציא להם עבודה המחיה את בעליה, עבודת האדמה. בשם היהדות נזכיר וכאיש אחד נקום ונתעודד, נוסד חברות רבות בכל ערי ישראל וגם חברה כללות לשוב ארץ ישראל, נפתח בתי נפשנו לרעיון הלאומי כי עקר הלאומיות הוא הרוח התורני והמדות הישראליות וחכמת ישראל והרמת לשון הקדש, ולא רק בקול דברים נקרא לשנה הבאה בירושלים. את אחי אנכי מבקש ניהד לבבנו והי לאחד התקבצו ועוצו עצה לעשות דבר מה לטובתנו כי כבר בא מועד, חזקו ובצרו נא את חומת האחדות והשלום הרעועה וחזקו ארמנותיה, היו נא בנים נאמנים לארץ אבותיכם, כי גדול היתרון לשובם בארץ ישראל על ישובם בארץ רחוקה בודדים

מבני אמונתם. היו נא בנים נאמנים לתורתכם ושפתיכם אשר בלתן הנכם כגוף בלי נשמה ושחדו מכחכם בעדן, והי' יהיה בעזרנו כי השפה העברית עומדת בעצם שפלותה כי אין דורש ואין מבקש לה. התיסדות בתי ספר אשר להבראון הצביישראל בארצנו נתנו תקות טובות בלבנו כי עוד ישוב ופרח רוח ישראל סבא לתפארת לעמו ולתורתו, באשר יחנכו בניו על ברכי הדת והדעת; התקות ההן נתרבו מיום הוקם על האציל הנכבד אשר נודע לנו לאיש טוב ומרבה להיטיב אוהב עמו ושפתו האדון דוד גוטמאנן לראש הקוראטוריום, וכל עמלו רק לכונן לנו דור עברי אשר לא יבוש בצור מחצבתו. הראשון אשר נראה בו שנוי נמרץ לטובת שפת עבר הוא הקמת החכם הנעלה אוהב עמו ושפתו האדון נחמיה לאנדעס הי"ו למשגיה (אינשפעקטאר), ע"כ החובה על המורים להפיה בהנערים רוח עברי לאומי, לאהבה את כל קדשי הלאום, לשאת נפשם על זכרונותינו, תקותנו ועתידותנו ולראות בהם חזות הכל כי תכלית החנוך לתת לנערים דעת היות בני אומתם, אוהבי הצור ממנו חצבו... אמת היא אשר יש אתנו חברה אשר שמה לה למטרה להטיב את מצבנו בחיים, היא החברה הנכבדה "ציון" אשר בעיר לבוב, היא תשים לבה לרוחניות עמנו לחבב את רעיון יא"ו ולעורר את הרעיון הלאמי בקרב לבות אחינו, גם חפצה היא בכל לב להטיב מצבנו החומרי בארץ גליציה הזאת, לבקש לנו תעודה בדרכי החיים לעורר את ראשי בני עמנו לדאוג לטובת הכלל ולחקות מעשיהם בנוגע למצבנו החמרי, כי פלאים נפלה רוח הלאמי בקרבנו! נפלה נפלה מאוך עד כי לא נדע עוד בושת! בכל יום ובכל רגע הננו שומעים שם ישראל מנאץ מפי כל גבל ומרצה ואנחנו מחשים. ראשית שנאת העמים לישראל היתה שנאת הדת, בזאת לא יפון איש אף רגע כי על כן כל צרה כל חלי ומדוה וכל מקרה רעה אשר קרה לכל העמים שכנינו, מצאו להם את ישראל לשעיר המשתלה לתלות עליו כל חטאתיהם, יען יהודי הוא. היהודי היה תמיד השה לעולה. ע"כ השנאה הבזויה הנקובה "שנאת בני שם" (אנטיסעמיטען) המתכסה במסכת שוא, ואשר היא הצמיחה והפריחה את תועכות צוררי היהודים ומרדפיהם ברוסיה, ועכ

אלפים משפחות עברו צרות רבות ונוראות עד אין ערוך להן, על לא עול בכפם, רק על דבר כי עם אל אחד הם. — הנני פונה במאמר הזה בשאלתי ובקשתי אל כל אחינו ביחוד אל אלה אשר להם העת והרוח הנכון לדבר, אשר להם לב מלא רגשי רחמים וחמלה לכל אובד ואמלל ועל אחת שבע לאחיהם בני בריתם. ייסדו בכל מקומות מושבותיהם חברות לשוב א"י בשם „חובבי ציון“ כחברה אשר יסדו בעיר לבוב, ייסדו ג"כ חברות אשר מטרתן להרחיב בארצנו את חוג מלאכת חרש וחושב וחרשת המעשה, ייסדו בתי מלאכת חרש וחושב, יכוננו בתי חרשת המעשה ממרבית תוצאות ארצנו. אבל לדאבון לבנו, פרוד הלבבות והשנאה הנצחת השוררת בין פלגות יושבי ארצנו היא העולה על כלנה. לו תוסד בארצנו חברה ראשית מכל מפלגותינו אשר מטרתה תהי רק לפקח על ענינו עמנו החמרים לעורר את לב שרי אלפים והמאות על הדבר הנכבד הזה, לו תצאנה חוצץ כלן לטובת הכלל בלא לב ולב, כי אז רבות רבות הטיבו את מצבנו בהיותן לנו למעין ישועה להגדיל פה בגליציה את תורת המלאכה וחרשת המעשה ולהאדירה. גם על חובבי ציון מוטל להשתדל את עצמם לקנות אתרוגי א"י כי נעים הרעיון לאיש ישראל, כי יברך על פרי עץ הדר אשר הורתו ולידתו בקדושה; ישראל נטע גזעו ויך שרשיו שם בין הרי הלבנון ושם יגדל מגשם נדבות הנתך מאת ה' על הארץ אשר עיניו בה. אמנם כן טובה העצה הזאת יקרה ונכבדה היא, כי בה יראו ברכה באדמת קדשנו, ומסחר אתרוגי א"י יוסד על מוסדות חזקים להיות למחיה לעובדים על שדמות ציון. אבל קצרה ידי לפקוח עיני כל איש ולעורר את לבבו לדבר גדול כזה. ע"כ אין עצה אחרת בלתי אם בהוסד חברה מראשי אצילי עמנו בארצנו כעת כמו החברה כי"ח אשר מצודתה תהי פרושה על כל ערי ארצנו לכל מפלגותיהן והדבר אשר תקצר יד אנשים פרטים לעשותו לא יבצר מחברה נכבדה ורוממה ולאט לאט נשגב ישע ונשבע לחם וישתדלו כי יתאחדו הגבירים הפרטים בעצה אחת להקים בתי ספר למלאכה ולחכמה המחיה את בעליה למען דור וולד ימצא חית ידו ולא יהיו נודדים בעמים ללחם. חושו

ומלטו נפש עם עני ואכיון, ואז תבוא גם תשועת אחינו
בארצנו. אם לא עכשיו אמתי? רבים מאחינו אשר זיק היהדות
עוד לא עומם בקרב לבם, כבר נוכחו לדעת כי תשועת עמנו
החמרת תצמח רק אם נעסוק בשאלות החיים ובהטבת המצב
החמרי בארצנו, אשר כצאן אוכדות נתעה עד עתה איש
לעברו. ואולי אם „שאלת החיים“ תחדל לא נשמע עוד
קול שוטנינו (אנטיסעמיטען) המבקשים תואנות כל היום
לאמר: „רק בלחם הקלוקל חפצה נפשכם ואם גם תשם האדמה
לא תעבדוה, נרפים אתם נרפים.“ עלינו לעשות כל אשר
בכחנו לבלי תת להשטן פתחון פה ורק מהדבר הזה תצמח
ישועה לנו. זכרו נא כי נפל לכם חבל בנעימים להניח אבן
הפינה ליסוד אושר ישראל, ותראו כי שמכם ישאר חרות על
לוח דברי הימים לבני ישראל לכבוד ולתפארת, ובלי ספק
ימצאו בינינו יחידי סגלה אשר כבוד ישראל ואשרו יקר להם
מכספם והמה יתמכו בידכם בכסף ובעצה לתכלית הקדושה
הזאת, ויודו לכם לעולם כל אוהבי כבוד עמם באמת כאות
נפש כל אוהבי שערי ציון ובתוכם גם אני

הצעיר **שלמה צוויבעל**

בן לאא"ט מוה"ר נחמן צ'בי

ביו"ט שנה זו שתיתי כוס יין לחיי הבארן השר הנדיב האדון עדמונד פֶאן רוטה שילד כי ירום קרן אחינו השר הנדיבוקרן כל משפחתו הרוממה למעלה ראש בעבור שהשליך נפשו מנגד בעד רעיון ישוב א"י, אשרי הנדיב הידוע שככה לו ואשרי לכבודו שזכה להיות ממצדיקי הרבים, כל חובבי ציון An deren Spitze die edelsten und besten Männer unseres Volkes (um nur den edlen Philantropen Baron Edmund Rothschild, den Grandrabbin von Frankreich Zadoc Cahn, den englischen General Wilson und Oberst Albert Goldsmith, das Mitglied des englischen Abgeordnetenhauses Elim d'Avigdor, Baron Montagu, die Rabbiner Hildesheimer, Mohiliever und Salvendi und Dr. M. T. Schnierer zu nennen) stehen. יודעים להוקיר את שמו הטוב ע"י מעשיו הטובים שעשה לטובת המשפחות שעזבו ארצם ומולדתם ובאו לאה"ק לעבוד שם אדמתה. הנדיב הנודע בצדקת פורונו כמלאך מושיע קם לעמו ולארצו וירם קרן האמללים האלה בקחתו אותם תחת כנפי חסדו. והי' יסיר כל נגע ומחלה מאהלינו, פריץ מצוחה מרחובותינו, ובאברתו יסך עלינו ונשכב לבטה שלו שאנן ואין מחריד! יאריך הי' ימיו ושנותיו בנעימים למען יוכל לפעול עוד שנים רבות גדולות ונצורות אשר להן נוצר. — גם שתיתי כוס יין לחיי אדוננו ומושיענו נזר תפארתנו הצב"י ישראל הבארן משה בן יוסף לבית הירש עם רעיתו הכבודה הבאראנעסע קלארא עם כל חבריו השרים הנכבדים העוזרים בעצתו הקדושה אשר יעץ על בית ישראל, מלך מלכי המלכים ברחמי יאריך ימי אדוננו פאר הנדיבים ויחייהו וישמרהו ומכל צרה ויגון ונזק יצילהו. חסד הי' חופף עליו ובכל אשר יפנה יצליח, כי אש שלהבת הרחמנות יוקדת בקרבו וכל רוחו ונפשו יקריב לטובת היהדות ביחוסה עם המין האנושי להרים קרן ישראל בין העמים ולהטיב מצבו הרוחני.

מכתב מאת המשכיל השלם במדות נעלות מוה"ר נחום פרנס בן הרב הגאון החריק סיני ועוקר הרים מוהר"י פרנס האבדק"ק טארנאפאל.

שלמה הוא ושלמה משנתו זך השכל החכם השלם
בכל מדע כו' המליץ המפואר מוה' שלמה צוויבעל
יליד זבאראז וכעת מתגורר פ"ק עיר טארנאפאל יע"א.

מאז ראיתוך ידידי בפעם ראשונה מצאת חן בעיני
ובפרט כאשר ראיתי ספרך הנקשר בעבותות אהבה אהבת
ציון וירושלים. קול צעקת אחינו הנרדפים מבני בלי שם נגע
עד לבך. ומקרב לבך תועק בדברים היוצאים מן הלב
אחי ועמי שמעו אלי וישמע אליכם ד'. ניתנה ראש ונשיבה
ירשלימה. לכונן שם בתי חרושת המעשה. להיות בנים
נאמנים לארץ אבותינו לתורתנו ושפתנו. וכבר הפליגו חז"ל
בגודל ישוב א"י. כל הדר בח"ל כאלו אין לו אלקי (עיין ש"ס
כתובות דף ק' ע"ב ועיין לרמב"ן ז"ל בספר המצות שמביא
בשם הספרי ששקולה ישיבת ארץ ישראל נגד כל המצות
אפילו בזמן הגלות. ונדע כי גדול הנהגה מיגיע כפיו יותר מן
ירא שמים עיין ש"ס ברכות). מי יתן ויכנסו דבריך הטובים
הנחמדים מזהב ללב אחב"י לעשות חבורות חבורות שונות
לחזק הקאלאניען בציון וירושלים אז האל הטוב ישלם גמולך

מאוצרו הטוב להריק לך ברכה בלי די אקוה כי כל אחב"י
חובבי ציון יעמדו לימינך לסעדך ולתמכך גם אנשי חבורתנו
בני ציון היקרים דקהלתנו כל אחד יקה ספרך בכסף
מלא וכבר ראה מר אבי הרה"ג מוהר"י פרנס שליט"א ראש
החבורה בני ציון ויהללך ומוכן הוא ליקח ספר אחד
עבור החבורה. דברי ידידו הכותב למען האמת והשלוש
לסדר "כי ידעתיו" תרנ"ה לפ"ק טארנאפאל.

הק' נחום פרנס

בהרה"ג מוהר"י שליט"א ראב"ד דק' טארנאפאל.

Vidimirte Abschrift.

Z E U G N I S S.

Der Unterzeichnete bestätigt, dass Herr **Salomon Zwiebel**, Sohn des Herrn Nachman Zwiebel aus Zbaraż, ein sehr tiefes und gründliches Wissen auf dem Gebiete der israelitischen Religion, der ganzen biblischen, talmudischen und rabbinischen Litteratur besitzt und ausgezeichnet befähigt ist aus dem Hebräischen ins Deutsche schön correct und fliegend zu übersetzen, so dass er mit bestem Erfolge die Bibel, Religion und das Hebräische in fehlerloser deutscher Sprache unterrichten kann. Sein Charakter und seine Frömmigkeit sind ebenfalls lobenswerth.

Rabbiner **Dr. S. A. Taubeles** m. p.

Direktor der isr. Hauptschule
und k. k. Prüfungscommissionsmitglied.

Tarnopol den 23. März 1893.

(L. S.)

Von Seiten des Zbarażer Rabbinats-Amtes wird jenseitiges Zeugniß **vollinhaltlich** bestätigt, mit dem Bemerkten, dass gedachter Herr Salomon Zwiebel als hebräischer Literat und auch der deutschen Sprache vollkommen mächtig sich als guter Pädagog qualifizirt und die besten Eigenschaften als Lehrer besitzt.

Zbaraż den 27 März 1893.

Jacob Babad m. p.

Rabbiner

Gedalja Rubinstein m. p.

(L. S.)

Vom hiesigen Rabbinat wird bestätigt,
dass Herr Salomon Zwiebel bedeutende hebräische
Kenntnisse besitzt um als Religionslehrer in einer
öffentlichen Lehranstalt zu fungiren.

Złoczów am 13 September 1893.

Feiweł Rohatin m. p.
Rabbiner (L. S.)

Simon Babad m. p.
(L. S.) Rabbiner in Tarnopol.

Mit der mir vorgezeigten ungestämpelten
Originalurkunde vollständig übereinstimmend
befunden.

Zbaraż den fünften Februar Tausend achthundert
vier und neunzig (5. Februar 1894.)

Franciszek Sobol
k. k. Notar.

שמות הפרענומער אנטען המתנדבים

יטיב ה' לטובים ולישרים בלבותם, אשר עשו עמי חסד
במעות קדימה, יהי שלום בחילם, שלום בארמנותם, הנני מעלה
זכרונם בספר למוזרת עולם וכולם יעמדו על הברכה.

- ה' הערמאן לעהמאן משטעטטין
ה' געברידער גוטמאן מויען
ה' געברידער שיטץ מטארנאפאל
" ה' מאזעס קיטאי
" ה' סאמועל רייכמאן
" ה' סאלאמאן דרייפוסס
" ה' לייב אקס
" ה' נ. סיגאל
" ה' סאמועל אשבנוי
" ה' לאזער יאפפע
ה' ד. היילפערן קולטוספארשטאנד, זאלאשטשע
" ה' סאמועל רינגלער
" ה' יוסף אדלער
" ה' מאזעס ארענשטיין
" ה' ל. טייכהאלץ
" ה' איזאק
ה' אברהם שוואגער אין פיעניאקי
ה' מענדעל ווייסמאן מכפר יועפופקע
ה' וואלף בראנדעס מברזעשאנע.

וביחוד אתן תודה לתותני הנעלה במדות טובות מוה"ר
צבי פעדערבוס עם זוגתו המשכלת והצנועה מנשים
באוהל תבורך מרת ראזע פעדערבוס תחיה. הוא האיש
אשר הטיב לי ימים רבים כאב המטיב לבנו זכרה לו אלהי
לטובה !

